

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Verzoening is nodig

”Want op die dag zal hij voor u verzoening doen”.

Leviticus 16 : 30a.

Zaterdag 3 oktober is het voor Israël grote verzoendag. Dan is het de tiende van de zevende maand. Wie Bijbelkennis heeft weet dat de maand van de uittocht van Israël uit Egypte voor Israël de eerste maand was. Op de tiende van die eerste maand moest elke Israëlietische huisvader een lam nemen en dat drie dagen op het erf van zijn huis hebben. Op de veertiende dag moest het geslacht worden. Israël vierde dan het Paasfeest, het feest van het sparend voorbijgaan. En nu op de tiende van de zevende maand was het grote verzoendag. Ook die dag was door God bepaald en elke handeling op die dag door God aangegeven.

De hogepriester moest eerst zondoffers voor zichzelf brengen; hij moest zich wassen met rein water, en zich kleden met de voorgeschreven heilige klederen. Dan moest hij twee bokken nemen, en over die bokken het lot werpen. Eén bok was voor de Heere en één bok voor Azazel. Die bok die voor de Heere was, moest geslacht worden, en het bloed ervan moest de hogepriester indragen in het binnenste heiligdom van de tabernakel en later van de tempel. Daar in dat heiligdom woonde en troonde de God van Israël, boven de ark des verbond met het gouden verzoendeksel erop, tussen de twee cherubim, en achter de voorhang. God dus wel temidden van Zijn volk, maar verborgen. Het kon niet anders. Het onheilige, het zondige volk zou verteerd worden door de uitstraling van de heilige God.

Eenmaal per jaar ging de voorhang even opzij, om de hogepriester door te laten. Hij ging in met de schaal met bloed van de bok voor de Heere om dat bloed te sprengen open voor het verzoendeksel. Alzo zou hij verzoening doen vanwege de onreinigheden der kinderen Israëls en vanwege hun overtredingen, naar al hun zonden.

Na deze handeling moest de priester gaan naar het brandofferaltaar, dat altaar dat stond in de voorhof, dat altaar waarop de zond- en de schuldoffers werden gebracht. Van het bloed van de var die hij tot verzoening van eigen zonden had moeten slachten én van het bloed van de bok voor de Heere moest hij sprengen op dat altaar. Het altaar moest gereinigd en geheiligd worden van de onreinigheden der kinderen Israëls.

Na deze handeling moest de hogepriester gaan naar de bok die door het lot was aangewezen als bok voor Azazel. Hij moest zijn beide handen leggen op de kop van dit dier. Dan moest hij uitspreken, belijden al de ongerechtigheden van de kinderen Israëls en al hun overtredingen naar al hun zonden en moest die leggen op die bok. Daarna moest die bok, dragend de zonden van Israël, weggezonden worden uit de legerplaats de woestijn in. Daarna had de slothandeling plaats. De hogepriester moest de linnen klederen uittrekken, op een heilige plaats moest hij zich wassen en daarna zijn hogepriesterlijk gewaad aantrekken. En zo in vol ornaat moest hij zijn brandoffer en het brandoffer

van het volk bereiden. Opnieuw ging hij dus naar het brandofferaltaar om daar de vele brandoffers te brengen.

Zo werd op de grote verzoendag door de priester verzoening gedaan voor Israël. Israël kon aan het eind van die dag zingen: ”Rechtvaardig volk, verheft uw blijde klanken, verheugd in God, naar waarde nooit te danken”.

Israël houdt weer grote verzoendag. Het gaat zich verootmoedigen, en dat is naar Goddelijk bevel. De grote verzoendag is een dag van verootmoediging voor de Heere, een dag van schuldbelijden: Heere, wij hebben tegen u gezondigd, wij zijn onrein, onheilig, wij kunnen voor u niet bestaan — zo Gij in ’t recht zoudt treden en gadeslaan onze ongerechtigheden, ach, Heere, wie kan dan bestaan? Evenwel — verder is er voor Israël niet meer. Het middel ter verzoening ontbreekt. Er is geen priester meer, er is geen tempel meer, er is geen binnenste heiligdom meer, het altaar ontbreekt. Op de heilige plaats is de gruwel der verwoesting, een afgodstempel. Israël houdt de zonde en de schuld, het wordt niet verzoend, het sterft in ongerechtigheid.....

Nu ga de bede op uit de christelijke kerk: och Heere, leid het volk van de tiende van de zevende maand naar de veertiende van de eerste maand, naar de hof van Jozef van Arimathea, waar het Lam Dat geslacht was, is gekomen uit het graf. Opgegaan tot onze rechtvaardigmaking! Goede Vrijdag, de Hogepriester, Jezus Christus, Offer en Offeraar tegelijk. Niet het bloed van stieren en van bokken, alleen Zijn bloed, Zijn Bloed Dat volkomen verzoent! Op de veertigste dag na Pasen dat Bloed ingedragen in het hemels heiligdom. Al Gods volk door dat ene Offer, door die Bloedstorting, voor eeuwig gereinigd, geheiligd, gerechtvaardigd en verzoend.

Och — laten we bidden voor Israël. Het is nu in het veertigste jaar van hun wederkeer en zelfstandigwording. Veertig is toch ook een Goddelijk getal? De hoop flinkt op. Verwachting vervult het hart. De handen vouwen zich.....

We hebben zoveel te danken aan dat volk. Was Jezus niet Eén van hen, hun Broeder naar het vlees? Er zijn toch nog onvervulde beloften voor dat volk? Ze blijven toch de beminden om der vaderen wil?

Ondertussen vragen wij onszelf af: is het voor ons al grote verzoendag geweest? De Heilige Geest Die Israël nodig heeft, hebben ook wij nodig. Die Geest brengt tot de ware verootmoediging. Die Geest leert verstaan: ik heb tegen God gezondigd, ik moet met God verzoend worden.

We zijn zulke vijanden van ontdekkende genade. Wij hebben zo onze offers om het met God in orde te maken. Wij zien nog mogelijkheden. En als God ons er niet voor bewaart, kunnen we zelfs ootmoedige mensen lijken, kunnen we zelfs spreken van onze zonden en van ons zondaar-zijn, kunnen we zelfs roemen in Jezus Christus, in Zijn volbracht Middelaarswerk. Dat is het huiveringwekkende waartoe onze menselijke natuur in staat is.

Leert u het dat u met God verzoend moet worden, en dat voor die verzoening bloed nodig is? En nu is het van tweeën een: of uw

eigen bloed óf het bloed van een ander. Uw eigen bloed, dan is het voor eeuwig verloren, want u kunt die prijs der ziele, dat rantsoen aan God in tijd noch eeuwigheid voldoen. God Zelf in Zijn grote barmhartigheid geeft het enige middel: het Bloed van Zijn Zoon. Die Zoon zegt tot verootmoedigde mensen: Ik voor u. Die Zoon leidt in het binnenste heiligdom en herstelt de verbroken gemeenschap met God. Verzoening vanwege Zijn voldoening. Dan gaat een gerechtvaardigd volk verheffen de blijde klanken.

Het enige wat u nodig hebt, is bloed, het van God gegeven Bloed. Als gezant van Christus bidden we u: laat u met God verzoenen!

Ds. v.Z.

Van de administratie

Aan het abonneebestand van ons blad konden weer 7 nieuwe abonnees worden toegevoegd, terwijl we f 30,- aan giften mochten ontvangen. Hartelijk dank zowel voor de giften als voor de opgave van abonnees. Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Het rode en het zwarte paard

2.

2. Vervalsing. Nadat aan Johannes een rood paard was getoond, zag hij een zwart paard. Wat moet onder dat zwarte paard verstaan worden? Met het zwarte paard worden bedoeld de valse leringen en ketterijen, die de satan met zijn instrumenten tegen de zuivere leer van het heilig Evangelie van deze tijd aan heeft zoeken in te voeren. De kanttekening wijst dan verschillende ketterijen en dwalingen aan, die er in het verleden zijn geweest. Van deze dwalingen en ketterijen wordt tenslotte in de kanttekening gezegd dat zij allen eindelijk door de getrouwe leraars en rechtzinnige synoden ten onder zijn gebracht.

Wit is de kleur van de vrede, zwart is daar het tegendeel van. Het zwart ziet op de droeve toestand van inwendige onenigheid, twijfel en verdeeldheid in de kerken tengevolge van dwalingen en ketterijen. Daardoor wordt de kerk grotendeels beroofd van haar glans en zuiverheid.

Er wordt ons een toestand getekend van schaarste aan geestelijk koren: ”en die daarop zat, had een weegschaal in de hand.” Velen verstaan onder deze weegschaal de Heilige Schrift, waarop de ketters zich beroepen hebben, maar die zij tot hun verderf hebben verdraaid en naar hun menselijk verstand hebben doen buigen.

Onder het beeld van schaarste aan voedsel wordt ons getekend hoe er schaarste zal zijn aan geestelijk voedsel: ”Een maatje tarwe voor een penning, en drie maatjes gerst voor een penning”. De tarwe twaalf maal duurder dan gewoonlijk en de gerst acht maal duurder dan gewoonlijk. Hieronder wordt verstaan de duurte van Gods zuiver Woord, die van tijd tot tijd zou komen door de vervalsing en door de tyrannie van ketterijen en door de slapheid en vreesachtigheid van vele leraars. Het zwarte paard tekent de valse leer, de leugenleer en de ketterijen. Als we de kerkgeschiedenis nagaan zien we dit telkens weer. Wat een twist en strijd is er niet geweest omtrent de Goddelijke en de menselijke

natuur van Christus en de verhouding van die beide naturen. Er valt ook te denken aan de onenigheden over het al dan niet goedkeuren van de beeldendienst. Aan het einde van de 5e eeuw was de leiding van de oosterse kerk onzuiver geworden. Gruwelijke ketterijen zijn bedektelijk ingevoerd. In veel gevallen waren er geen leiders, maar verleiders. Het meest gevaarlijke van de leugenleer is dat ze net doet alsof ze gegrond is op de Heilige Schrift. Er valt te denken aan de tijd van de Reformatie. Wat een leugenleer en dwaalleer, wat een ketterijen waren er toen in de kerk doorgedrongen. We kunnen ook denken aan de tijd van de Remonstranten.

Het werd bijvoorbeeld geleerd dat de mens een vrije wil ten goede had. De totale verdorvenheid van de mens en zijn volstrekte vijandschap werden ontkend.

Maar hoeveel dwalingen en ketterijen er ook geweest zijn of zullen komen, de Heere zal er voor zorgen dat de grondleer der zaligheid zal blijven, ook al kan ze zeer schaars worden. Want we lezen in vs. 6: "en beschadig de olie en den wijn niet." Onder olie en wijn wordt de grondleer der zaligheid verstaan. Zij verkwikt en versterkt de harten van Gods kinderen. De Heere zorgt dat er altijd enige trouwe leraars zullen zijn, die de grondleer der zaligheid zullen verstaan en de harten van de uitverkorenen daarmee zullen verkwikken en versterken. De kerkgeschiedenis getuigt hiervan. Ondanks het woeden van de satan zorgt de Heere ervoor dat de Waarheid verkondigd zal worden en zal blijven. Hij staat boven die vervalsing, boven de satan en zijn trawanten, boven de leugenleraars en al hun listen en aanslagen. De Heere zorgt voor Zijn Kerk ook in een tijd van vervalsing en verdraaiing van de Waarheid.

Ook in onze dagen gaat het zwarte paard rond. Enkele zaken zullen wij noemen. We moeten dan niet alleen aan vrijzinnigheid denken, maar ook aan kringen waar Schrift en Belijdenis onderschreven worden. Kringen waarin men de Dordtse Leerregels wel onderschrijft met de mond, maar in de praktijk ontkent. Het komt immers voor dat er gezwezen wordt over de verkiezing. Het wordt dan wel niet ontkend, maar het komt ook niet aan de orde in de prediking. Hoe komt dat? Omdat de leer van de verkiezing innerlijke wrevel opwekt in het hart. Zij snijdt namelijk elke gerechtigheid en elk recht in de mens af. Er wordt in onze dagen veel gesproken over het geloof. Maar wordt ook gepredikt dat het ware geloof vrucht is van verkiezende genade? In onze dagen kan een verkeerde voorstelling van zaken beluisterd worden. Eenzijdig wordt benadrukt dat de mens moet geloven, dat hij moet aannemen, dat hij antwoord moet geven, dat hij het offer van Christus moet aanvaarden. Het wordt dan zo voorgesteld dat de reddingsboei op Golgotha is uitgeworpen. Nu komt de opdracht tot ons: Grijp die reddingsboei. Dit is een remonstrantse gedachte en voorstelling van zaken die duidelijk tegen de Dordtse Leerregels ingaat. Het wordt zo voorgesteld dat Christus alles heeft volbracht: Hij heeft de mogelijkheid tot verlossing verworven. De mens moet die mogelijkheid tot werkelijkheid maken. Dan zou het afhangen van de keus die je als mens al of niet maakt. De Dordtse Leerregels leggen er de volle nadruk op dat Christus niet alleen de mogelijkheid van de verlossing bewerkt heeft, maar ook dat Hij de werkelijkheid der verlossing tot stand brengt. De leer van de algemene verzoening, waarin het afhangt van de keuze van de mens, wordt door de Dordtse Leerregels duidelijk afgewezen.

Dwaalleer valt ook te beluisteren als het zo wordt voorgesteld alsof het geloof een vanzelfsprekende zaak is. We gaan naar de kerk, we zijn gedoopt, hebben belijdenis gedaan, gaan aan het Heilig Avondmaal, leven netjes, hebben echt wel wat over voor een ander en zijn actief in het kerkelijke leven. Als de vraag gesteld wordt of men het ware geloof deelachtig is valt als het ware van het gezicht af te lezen: Hoe kom je erbij zo'n vraag te stellen, natuurlijk geloof ik. Het wonder van het geloof wordt niet beluisterd en de verwondering over de genade die de Heere geeft klinkt niet door. Dat wonder en die verwondering leren al Gods kinderen kennen en al meer kennen. Deze vanzelfsprekende gelo-

vers zien meewarig meer op al diegenen die steeds maar weer hebben te worstelen aan de troon der genade om te mogen delen in het geloof in het volbrachte Borgwerk van Christus. Er wordt neergezien in onze dagen op die tobbers, zuchters en worstelaars. Mischien is het ook uw ervaring wel.

Er wordt tegenwoordig ook wel gesteld dat het geloof zich richt op de beloften Gods. Dat is wel waar, maar het is een halve waarheid. Als je goed luistert wordt er namelijk vanuit gegaan dat de mens van zichzelf er toe in staat is om de vaste beloften Gods in het geloof te omhelzen. Maar er wordt niet gezegd hoe het geloof in de beloften Gods ontvangen wordt, hoe een mens daar deel aan krijgt. Het is niet zo dat de Heilige Geest automatisch door het Woord werkt, zodat daar waar het Woord wordt gepredikt als vanzelf het geloof gewerkt zou worden. Calvin gebruikte de volgende omschrijving: de Heilige Geest werkt met het Woord. Deze omschrijving voorkomt misverstanden. De Heilige Geest overtuigt naar het welbehagen Gods van zonde, Hij maakt zondaar in de beleving voor God. Tevens overtuigt de Heilige Geest verslagen harten van de goedertierenheden des Heeren. Daar waar ingeleefd wordt dat het recht is dat de Heere voor eeuwig zou verstoten, schenkt de Heilige Geest oog voor de beloften Gods en de werkzaamheden met die beloften. De Heilige Geest doet de hand des geloofs op de beloften leggen. Dus die hand des geloofs heeft de mens niet van zichzelf, maar deze wordt gegeven, geleid en bestuurd door de Heilige Geest.

Wee hen die valse leringen verbreiden. Wee hen die valse leringen geloven en voorstaan. Zij zullen het oordeel Gods niet ontgaan. Hoe komt het toch dat ketterijen de eeuwen door zoveel aanhang hebben gehad en dat ook in onze dagen valse voorstellingen van zaken zoveel aanhang hebben? Dat komt omdat het hart in Adam de vader der leugenen is toeval. Dat hart van de gevallen mens is vatbaar voor dwaalleer en ketterij. Het zwarte paard van de vervalsing gaat ook in onze dagen rond. Dat we er bevreesd voor zouden zijn. Maar dat er ook oog voor zou mogen zijn dat de Heere boven alles staat. Hij draagt er Zelf zorg voor dat in tijden van ketterij en leugenleer de Waarheid nog verkondigd zal worden. Al zal het dan spaarzaamelijk zijn, zij zal verkondigd worden. Al zijn er tijden dat de Heilige Schrift en de geschriften daarop gegrond verbrand worden, nochtans zal de Heere voor Zijn Kerk zorgen. Mag u daarbij behoren? Als uw antwoord ontkennend is, dat deze woorden op u in zouden mogen werken: Bekeert u toch, bekeert u toch, want waarom zoudt gij sterven? U bent nog in het heden der genade. De Heere ziet zo gaarne dat schuldverslagenen vergeving van Hem afsmeeken. Zou iets voor Hem te wonderlijk zijn? Hij heeft maar te spreken en het is er, te gebieden en het staat er. Het is tot troost voor Gods Kerk dat er staat: "En beschadig de olie en den wijn niet." Het geestelijke leven dat de Heere heeft gewerkt, wordt door Hem in stand gehouden. Eenmaal zullen Gods kinderen ten volle mogen delen in de overwinning die Christus heeft behaald op Zijn vijanden. Delen in de overwinning van de Ruiter op het witte paard. Bekleed worden met lange witte klederen.

Ds. A. van Heteren, Werkendam.

Samenvatting toespraak Kampen, 29 augustus 1987.

Voor u gelezen 10.

(Uit: "DE WEKKER" van 18 januari 1895, nr. 31)

Wij willen thans enige artikelen lichten uit enkele oude uitgaven van onze "WEKKER" en wel allereerst van vrijdag 18 januari 1895.

Het betreft een ziekbed en wel van een meisje van 10 jaar, dat wijlen Ds. G. Bos van Aarlanderveen bezocht. Hij schrijft: "Op zekeren dag werd ik aan het ziekbed van een meisje van 10 jaar geroepen. Ik was er al enige malen geweest, en er waren aanvankelijk dingen te zien, die vlees en bloed niet openbaren", zo schrijft Ds. Bos.

"Pas enige dagen was dat kind op school, of ik kon een heerlijk getuigenis afleggen aan mijn vrouw, dat het een kind was, dat de Heere vreesde. Wij lieten het bij ons komen, spraken in stilte met haar, maar zeiden haar niets van hetgeen we van haar dachten. Ook tot anderen spraken wij er niet over, dan alleen een oom van haar, die ook de Heere vreesde. Toen dit kind ziek werd, verlangde het smachtend naar ons. Ik kwam er tijdens de ziekte herhaalde malen en o.a. ook op een Zaterdagmorgen, die ook haar sterfmorgen is geweest. Die morgen zal ik nimmer vergeten! Dat heerlijke en dat zalige, door dat kind ondervonden, die stille gelatenheid en dat berusten in Gods wil, — dat overgeven van alles, — het is niet om uit te spreken! Zij kon schier niet meer zien en tastte om zich heen, om te weten waar ik was. En toen ik haar vroeg: "Lief kind! Willen wij voor het laatst nog eens bidden?" antwoordde zij: "o, zo graag!" En toen ik haar vroeg: "wat moet, wat zal ik dan bidden? Toen zeide zij: "niet om langer te mogen leven, maar om gelovig en verblijd te mogen heengaan naar Hem. Die ook voor mij heeft uitgeroepen: "Het is volbracht!" Kort daarna ging zij kalm heen naar haar Heiland, Die zij in haar kindsheid mocht zoeken en dienen.

Welk een zaligheid, zo te mogen heengaan! Kinderen, die dit leest, geeft toch uw jeugdige krachten niet aan de wereld, maar bidt den Heere, om Hem te mogen dienen, Die waardig is gediend en geëerd te worden. Een ander kind, een jongetje van acht jaar, een zwak en teer ventje, dat veelal in bescherming moest worden genomen tegen de smaad van sterkeren, werd ook ernstig krank. Dikwijls als ik dit kind mocht bezoeken, hoorde ik ongelooflijke dingen voor een leeftijd van 8 jaren.

Laten velen in onze zogenaamde verlichte dagen roepen: daar weet een kind niet van, — dat verstaat een kind niet, — daar moet ge met kinderen niet over spreken, — de ervaring heeft mij geleerd, dat men het niet zou durven denken, wat men soms van kinderen hoort. Hoort men soms op natuurlijk gebied veel, dat men van een kind niet durft denken, ook op het gebied van Bijbelkennis en van zelfkennis staat men soms over kinderen verbaasd. Ook over dit kind, dat door velen al een achterblijver werd beschouwd, hoorde ik woorden van verbazing. Hij verhaalde van zijn werkzaamheden, van zijn bidden voor zijn onderwijzers en voor de leerlingen, die hem hadden beledigd; hij vertelde, wat troost hij vaak op zijn gebed had ondervonden, enz. Hij deelde mede, hoe hij soms opgetogen was geweest over Gods liefde, en dat hij menigmaal had mogen proeven en smaken, dat de Heere goed is. Ook dit kind ging na lang lijden (aan de kliertering) heen, maar het ging heen in het volle vertrouwen op des Heeren beloften. O, wat een zalig heengaan! Zó vroeg in de heerlijkheid te mogen ingaan en daar volmaakt den Drieëenige God zonder zonde te mogen dienen! Mochten er maar veel kinderen gevonden worden, die de Heere vrezen. Wat zegen zou dat in menig huis kunnen zijn! Wat zou twist en verdeeldheid, die nu in vele huisgezinnen heerscht tot smart en verdriet der ouders, wijken en wat zou het een ander leven geven in de catechisatiën, in de gemeente! Wat zou er veel minder gelogen, kwaad gesproken en gelasterd worden, ook onder de kinderen. Er is nu zo vaak redenen om ons te bedroeven over kinderen van vrome ouders.

Aarlanderveen, (w.g.) G. Bos.

De Statenbijbel

17 september was het 350 jaar geleden, dat de Statenvertaling verscheen. In de namiddag van die dag in het jaar 1637 liepen drie mannen de Haagse Hoogstraat uit in de richting van het Binnenhof. Het waren de oude ds. Festus Hommius en de zieke prof. Antonius Walaeus (beide vertalers) vergezeld van de Leidse prof. Andreas Rivet. Prof. Bogerman kon niet aanwezig zijn, daar hij juist een week tevoren overleden was. Hij had nog kunnen regelen, dat Rivet zijn plaats kon innemen bij de aanbiedingsplechtigheid. De fraaie fluwelen bijbel werd die middag aan de Staten-Generaal overhandigd, onder

dankzegging 'voor hunnen Christelyken iever en vaderlijke zorg, in het uitvoeren van dit voor de kerken van Nederland noodig werk' betoond.

De Bijbel verkreeg de naam Statenvertaling, omdat het werk van de bijbelvertaling enkel en alleen! door de Raad van State was uitgevoerd en bekostigd. Door de voortvarendheid van de gereformeerde predikanten werd de vertaling dé bijbel van Nederland.

De hartelijke wens van Johannes Bogerman, de voorzitter van de Nationale Synode van Dordrecht ging hierdoor in vervulling. Tijdens de opening van deze synode bepaalde hij zijn gehoor bij wat hij als een zeer belangrijke zaak zag n.l. het bezit van een nationale, wetenschappelijk verantwoorde, gereformeerde bijbelvertaling in het Nederlands. Hij wees er op, de Engelsen, Italianen en Duitsers hebben allemaal uitstekende vertalingen uit de grondtekst. Wij Nederlanders moeten het doen met gebrekkige vertalingen uit de tweede hand. De synodeleden hadden zelfs ieder hun eigen vertaling meegebracht naar Dordt. Ze waren niet in staat samen uit één en dezelfde Bijbel te lezen. Op de kansel was zelfs geen bijbel klaargelegd, die Bogerman als voorzitter kon gebruiken. Het verlangen naar een nationale vertaling voor gebruik in kerk en school wist hij aan de afgevaardigden over te dragen. Maar nog meer. De gedachte aan een "perfecte" vertaling. De vertaling van Luther was te vrij. Er moest, meende Bogerman, veel wetenschappelijker vertaald worden. Uit de vertaling mocht best blijken, dat zij uit het Hebreeuws en Grieks geboren was. Naast wetenschappelijk verantwoord, weergevend in de grondtekst, moest de vertaling ook gereformeerd zijn. Men wist zich immers verwant aan de theologie van Calvijn.

De gereformeerde bijbelvertaling zou zo ook een bijdrage kunnen leveren aan de vorming van een nieuwe natie onder God. En zo is het ook gegaan. Meer dan enig boek heeft de Statenvertaling taalverrijkend en taalvormend gewerkt. Deze vertaling heeft zelfs onze taal mede gevormd en in zekere zin ons volkskarakter gestempeld. Op de scholen mag daar beslist niet aan voorbij gegaan worden, want dan dreigt een belangrijk stuk van de identiteit verloren te gaan.

Duidelijk moet aan de kinderen doorgegeven worden de waarde van de Statenvertaling voor kerk, taal en volk. Zij moeten dit zelf ook gaan verstaan. Want anders is het leven bij en het gebruik van de Statenvertaling nu, slechts een stukje traditie en meer niet. En zover mag het beslist niet komen. Ook niet als het gaat over het gebruik in de kerk en tijdens de catechisaties. We gebruiken de Statenvertaling niet omdat zij oud is en daarom goed. Maar omdat zij door Gods voorzienige leiding ons geschonken is. Bestemd voor de kerk, school en gezin. Voorts waren de vertalers mannen, zeer wetenschappelijk gevormd, maar bijzonder bedeed met genade, Godsvreze en de gaven van de Heilige Geest.

Hoe zij hun werk begonnen zijn, blijkt uit het gebed, dat Bogerman bad: "O Heere! Ofschoon wij in onszelfen tot alle dingen enkel duisternis zijn, ja de volstrekte onbekwaamheid zelve, om iets goeds of heilzaams te denken, te willen volbrengen- zo wijs Gij ons, o Heere! in deze moeilijke, maar hemelse arbeid de weg, die wij veilig mogen intreden, waarop wij recht mogen voortgaan, langs welke wij het werk gelukkig en met een zuivere conscientie mogen uitvoeren. Geef ons, die in de Naam van Uw Zoon zijn vergaderd, Uwen Geest naar de belofte: de Geest der waarheid, der wijsheid, der voorzichtigheid, der bescheidenheid, des vredes en der liefde als leidsman en leraar. Open de ogen van ons verstand, ontsteek in ons gemoed de fakkel Uwer zaligmakende kennis en leid ons in Uwe waarheid, opdat wij mogen aanschouwen de wonderen van Uwe wet".

In die geest zette men het werk voort en mocht men het volbrengen. Het is ons bekend dat tijdens het werk de pest toesloeg, maar alle werkers bleven in leven. Men kon aan het eind getuigen: "Tussen de duizend en nog eens duizend beelden en geruchten van de dood, hebben wij gezond in de nabijheid van zulk een grafplaats, waar wij dikwijls op één dag honderd lijken zagen wegvoeren,

met een heilige opgeruimdheid des gemoeds, dit gedenkstuk mogen volbrengen".

Spreek de tekst van de vertaling. Aan de kanttekeningen mogen we ook niet voorbij gaan. Het gereformeerde gehalte bespeuren we ook daarin. Op veel zou gewezen kunnen worden. Ter illustratie echter één voorbeeld. Maar wel een duidelijk voorbeeld. Bij 1 Timotheüs 2:4: "Welke (n.l. God) wil dat alle mensen zalig worden" leggen de vertalers in de marge uit: "Dit woord 'alle' wordt hier ook genomen voor 'allerly'..... Met andere woorden: Denk eraan, 'alle' moet niet gelezen worden als 'iedereen'. Niet alle mensen hoofd voor hoofd, zalig, maar, naar Gods wil, mensen zalig, ongeacht rang, geboorte, stand en positie.

Na 350 jaar mogen we de kostelijke gave van de Heere nog bezitten en gebruiken. En het gebruik zij tot zegen. Daar komt het op aan. Daartoe hebben de vertalers zich ook ingezet tot het werk en gegeven aan het werk, opdat de Heere verheerlijkt worde. Verheerlijkt in gezin, kerk, school en staat.

Het denken aan de Statenvertaling leide niet tot verering van die vertaling, maar tot verootmoediging. Want hoe is het na 350 jaar Statenvertaling? En dan bijzonder in de kerken. Verwarring en verdeeldheid. Zeker met de Statenvertaling, met de Staten Bijbel in de hand lijkt er een eenheid, maar gaat de Bijbel open: dan spreekt; wordt gehoord en werkt de verdeeldheid.

Hoe erg! Wat één is, wat één behoort te zijn, leeft niet als een eenheid! De Heere geve een wolkje als eens mans hand! Hij late het zien! Ziet U er ook naar uit? Want dan zullen we allen, naar het woord van Bogerman, God de Heere met één hart en één mond verheerlijken. Naar 's Heeren Woord! Dan zullen we elkaar niet in één kerk, Hervormd of Gereformeerd op zich, terugvinden, maar alleerst in het belijden der vaderen. Want Dordrecht spreekt niet alleen van de opdracht tot Bijbelvertaling, maar ook van het vastgestelde belijden der kerk. N.l. de drie formulieren van enigheid. Heidelbergse Catechismus, Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels. En in die drie spreekt de leer en de beleving, de bevinding van de kerk!

Ds. M.C. Tanis.

350 jaar Statenvertaling 3.

Hoewel er vanaf het begin kritiek is geweest op de Deuxaesbijbel, is het niet zomaar gekomen tot een vertaling van de Bijbel uit de grondtalen. Er is heel wat aan voorafgegaan voordat op de Nationale Synode van Dordrecht besloten werd rechtstreeks uit de grondtalen te gaan vertalen. De behoefte aan een getrouwere weergave van de Bijbel in de Nederlandse taal werd vooral aangetroffen onder de predikanten en de wat meer ontwikkelde gemeenteleden. In de ons omringende landen waren wel getrouwe overzettingen. Ook dat feit deed de behoefte aan een meer betrouwbare vertaling toenemen. In Duitsland, Frankrijk en Engeland waren, in die tijd voorafgaande aan de synode van Dordrecht 1618-'19, aanzienlijk betere vertalingen dan in het Nederlandse taalgebied.

Het is dan ook te verstaan dat er meerdere pogingen zijn ondernomen om tot een betere weergave van de Bijbel te komen in de Nederlandse taal. Op de diverse kerkelijke vergaderingen die gehouden werden kwam de zaak van de Bijbelvertaling telkens aan de orde. Al op de nationale synode van Emden, die in 1571 werd gehouden, werd de wens kenbaar gemaakt te komen tot een "correcte" vertaling.

Welke weg wilde men bewandelen om tot een betere vertaling te komen? De eerste synodale besluiten hielden in dat men de bestaande vertaling wilde verbeteren door gebruikt te maken van bestaande of al bijna gereed gekomen buitenlandse vertalingen. Dus geen vertaling uit de grondtekst, maar een verbetering van de Deuxaesbijbel met behulp van andere vertalingen.

De kerkelijke vergaderingen wezen diverse personen aan die het werk van de Bijbelvertaling ter hand moesten nemen. In 1578 werden Marnix van St. Aldegonde en Dathen aangewezen. In 1581 Arnoldus Corne-

lii, Wernerus Helmichius, Moded en waarschijnlijk Jacobus Revius. Door de vele ambtelijke werkzaamheden kwam echter weinig tot stand.

Op de nationale synode van 's-Gravenhage van 1586 werd de zaak van de Bijbelvertaling opnieuw aan de orde gesteld. Op die vergadering werd uitgesproken dat een vertaling uit de grondtalen de voorkeur verdiende boven een herziening van de bestaande vertaling met behulp van buitenlandse vertalingen. Dat hield dus een verandering van werkwijze in om te komen tot een betere vertaling van de Bijbel. Want eerst wilde men de Bijbelvertaling verbeteren met behulp van buitenlandse vertalingen. In 1586 werd voorkeur uitgesproken voor vertaling uit de grondtalen.

Na het besluit van 1586 hebben diverse personen zich beziggehouden met het werk van de Bijbelvertaling. Marnix van St. Aldegonde heeft zich vanaf 1593 tot aan zijn sterven in 1598 voornamelijk beziggehouden met het boek Genesis en het boek der Psalmen. In 1601 werden Cornelii en Helmichius aangewezen als opvolgers van Marnix. Twee jaren later begonnen zij aan hun arbeid. Cornelii overleed in 1605 en Helmichius in 1608. Toen Cornelii overleed werd er niemand in zijn plaats benoemd, zodat Helmichius in de jaren 1605 tot 1608 het werk van de Bijbelvertaling alleen moest voortzetten. Hoever Helmichius gekomen is, is niet met zekerheid te zeggen. Het boek Genesis zal hij wel voltooid hebben en waarschijnlijk ook nog enkele hoofdstukken van het boek Exodus.

Vanaf het sterven van Helmichius in 1608 tot aan de synode van Dordrecht 1618-1619 konden de kerkelijke vergaderingen zich niet met de zaak van de Bijbelvertaling bezighouden, omdat de Staten van Holland het bijeenkomen van particuliere synoden in hun gewest verboden hadden. Maar al was er dan de jaren door niet zo heel veel tot stand gekomen, wel was er ervaring opgedaan wat het vertalen van de Bijbel betreft. De jarenlange ondervinding had geleerd aan welke regels men zich zou dienen te houden als het op een te houden nationale synode tot een besluit zou komen aangaande het vertalen van de Bijbel. Er zouden meerdere vertalers moeten worden aangesteld, die onder toezicht van de kerken hun werk zouden verrichten. Opdat de ambtelijke werkzaamheden geen grote vertraging zouden veroorzaken bij het werk van de Bijbelvertaling dienden de vertalers vrijgesteld te worden van hun ambtelijke verplichtingen. De vertalers zouden op een geschikte plaats hun werk moeten verrichten en betaald moeten worden door de Staten. Wie zouden als vertalers benoemd moeten worden? Bij het benoemen van vertalers zou niet alleen gelet moeten worden op wetenschappelijke kwaliteiten, maar ook diende gelet te worden op zuiverheid in de leer en een godzalige levenswandel. De tekst van de gangbare vertaling zou alleen gehandhaafd mogen worden, waar dit niet in strijd zou zijn met de grondtekst. De vertaling zou gesteld moeten worden in algemeen, zuiver en gemakkelijk verstaanbaar Nederlands.

Ds. A. van Heteren, Werkendam.

Wel of niet naar de kerk? 1.

In Hebr. 10 : 25 richt de schrijver van de Hebreënbrieff onze aandacht op de "onderlinge bijeenkomst". Daaronder verstaat hij volgens onze geleerde kanttekenaren: de christelijke vergaderingen die tot het gehoor van Gods Woord, de algemene gebeden en het gebruik van de Heilige Sacramenten aangericht zijn. Ook wij mogen onze christelijke vergaderingen nog hebben. Dat is een heerlijk voorrecht.

Want:

1e: wordt door de prediking van Gods Woord het zaligmakende geloof gewerkt: het geloof dat een verloren zondaar of zondares voor eeuwig zalig maakt. Hoevelen heeft de Heere naar Zijn rechtvaardig oordeel niet overgegeven aan het oordeel van de verharding. Ze hebben zich aan het Woord onttrokken en daarmee aan het van God gegeven mid-

del om van de dood over te gaan in het leven.

2e: is in de weg van de algemene gebeden een persoonlijke en gemeenschappelijke zegen te verwachten. Een krachtig gebed van één rechtvaardige vermag veel. Hoeveel te meer zegen is er niet te verwachten als twee of drie, in Zijn Naam vergaderd, de Heere in gemeenschappelijke gebeden aanroepen. Laten we daar niet klein van denken.

3e: wordt door het gebruik van de Heilige Sacramenten de belofte van het Evangelie beter verstaan voor het persoonlijke geestelijke leven: nl. dat God, om het enige slachtoffer van Christus aan het kruis volbracht, vergeving van zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.

Zijn we bevreesd om van die Sacramenten gebruik te maken? Vrezen we een Goddelijk recht te missen? Waar heeft die vrees ons dan gebracht? Heeft ze ons ooit uitgedreven naar de genadetroon? De Heere geeft toch genade voor genade.

Laat ons onze onderlinge bijeenkomsten niet nalaten. Het geloof is een persoonlijke zaak maar geen privé-zaak.

De gelovigen zijn lid van de gemeente, een gemeenschap. Hun feitelijk welzijn wordt geschaad indien zij zich aan die gemeenschap onttrekken. Ik las van een Schotse predikant die een bezoek bracht aan een ontrouwe kerkganger. Hij bezocht hem aan huis, en nam plaats bij een open haard. Vervolgens nam hij met een ijzeren tang die aan de schouw was opgehangen een kool uit het vuur. Hij sprak geen woord maar bleef onophoudelijk kijken naar die vurige kool.

Het gemeentelid keek verbaasd van de predikant naar de kool en van de kool naar de predikant. Na verloop van tijd doofde de kool uit. Toen zei de predikant: "Zo zal het met u ook gaan, wanneer u zich aan de onderlinge bijeenkomst onttrekt". Zich onttrekken is een gevaarlijk en geestdodend werk.

Laat ons onze onderlinge bijeenkomst niet nalaten. Dat is een apostolische vermaning. In Hebr. 10 : 19 begint het vermanende gedeelte van de Hebreeënbrief. Na de heerlijkheid van de ambten van Christus geschilderd te hebben, komt de schrijver nu als het ware tot de praktische toepassing. Het begint met een drietal zeer belangrijke aansporingen. Ten eerste een aansporing tot een vrijmoedig en gelovig toegaan tot de genadetroon, een gelovig gebruik makende van het bloed van Jezus. Hij wekt de wankelende gelovigen op tot geloof, vers 22. Maar ook tot hoop, vers 24. En tenslotte vers 24 tot liefdebetoon. Laat ons op elkander acht nemen tot opscherping der liefde. Die liefde nu krijgt gestalte in het onderhouden van de onderlinge bijeenkomst.

De vermaning was noodzakelijk. Er dreigde verslapping onder deze joden christenen in de wereldstad Rome, in de tweede helft van onze jaartelling. Er dreigde afval van de dienst van de levende God. Men was het zicht kwijt op de persoon en het werk van de Middelaar Jezus Christus. Zijn hogepriesterlijke heerlijkheid bekoorde hen nauwelijks meer. Men dreigde terug te vallen in de schaduwendienst van Tempel en synagoge. Dit ging zich openbaren in een nalaten van de onderlinge bijeenkomst.

Vandaar de opwekking: Verzuim de eigen bijeenkomsten niet. Niet nalaten. Letterlijk: niet verlaten. Dat wijst op ontrouw. Waar liefde is daar is ook trouw. Waar liefde ontbreekt daar wordt men ook in kerkelijke aangelegenheden ontrouw. Daar waarschuwt de apostel hen en ons allen voor.

Ds. L.W. v.d. Meij.

"Tussen Wal & Schip"

Het onderzoeksproject en epilepsie

Het is alweer bijna een jaar geleden dat u op deze plaats iets heeft kunnen lezen over de activiteiten van het onderzoeksproject voor mensen met epilepsie. Wellicht kunt u zich herinneren dat er een contactbijeenkomst is geweest op 1 november 1986. Heel wat men-

sen hebben op de uitnodiging gereageerd. Deze contactbijeenkomst waren er 40 jongeren, ouderen en ouders aanwezig die direct te maken hebben met epilepsie.

De inleiding is verzorgd door een spreker van de "macht van het kleine". Deze man wist duidelijk in te gaan op de vragen die in de discussie naar voren kwamen. Er zijn verhelderende gesprekken gevoerd, waarin ook tips gegeven konden worden.

De dag is geëvalueerd d.m.v. een vragenlijst, waarop de bezoekers hun mening konden schrijven over de verschillende programmaonderdelen. Iedereen bleek tevreden te zijn over het verloop van de dag. Vooral het onderlinge contact en begrip was erg fijn. Belangrijk voor het onderzoeksproject was de vraag naar een vervolgbijeenkomst. De meeste mensen schreven op graag te zien dat er een vervolg aan deze dag gegeven zou worden.

Daarom wordt er D.V. 10 oktober een tweede bijeenkomst georganiseerd in Woerden. We hopen dan weer velen te ontmoeten die 1 november 1986 zijn geweest en ook andere ouderen, jongeren en ouders die te maken hebben met epilepsie. Ook nu is er weer gezocht naar een spreker die een inleiding kan verzorgen. Een nabespreking waarin ook ruimte is voor persoonlijke vragen moet volgen op de inleiding.

Verder moeten er deze dag afspraken gemaakt worden over het vervolg. Moet na afloop van het onderzoeksproject het organiseren van deze bijeenkomsten bijvoorbeeld binnen de Vereniging gehandicaptenzorg blijven, is er een andere organisatie die hiervoor bij uitstek geschikt is, of is er nog een andere mogelijkheid? Samen met de bezoekers hopen we deze vraag 10 oktober te beantwoorden.

Iedereen die persoonlijk of in de gezinssituatie te maken heeft met epilepsie is welkom. U kunt zich telefonisch aanmelden op donderdag, tel. 03480-20390, toestel 29. Een uitnodiging met een programma krijgt u daarna thuisgestuurd.

"Tussen Wal & Schip"

Het onderzoeksproject en diabetes

Wellicht vraagt u zich af wat het onderzoeksproject "Tussen Wal & Schip" te maken heeft met diabetes. Diabetes is toch een ziekte?

Ja, maar het is iets dat blijft. Mensen die ermee te maken hebben moeten ermee leren leven. Soms is dat erg moeilijk. Aan de buitenkant is diabetes niet te zien, maar als verborgen ziekte vereist het veel aandacht. Diabetes zou een verborgen handicap genoemd kunnen worden.

Denkt u eens in, jonge mensen, kinderen soms, die heel streng op dieet staan en medicijnen op tijd moeten innemen. Dat is niet altijd gemakkelijk. In de klas, tussen vrienden en vriendinnen opvallen omdat je niet mag snoepen. medicijnen bij je hebt, of elke pauze een boterham moet eten. Regelmaat in etenstijden, werk en slaap is erg belangrijk, maar dat is ook wel eens erg vervelend, bijvoorbeeld in vakanties.

Vaak loopt het allemaal wel, maar soms zijn er ook dingen waarover ouders, jongeren en (jong)volwassenen graag eens zouden praten. De projectmedewerkster heeft enkele contacten met ouders waarvan kinderen diabetes zijn en ook jongeren van ±14 tot 17 jaar die diabetes zijn. Voor deze ouders en jongeren, en voor iedereen die zelf of in het gezin te maken heeft met diabetes wordt vanuit het onderzoeksproject een *contactavond* georganiseerd D.V. maandag 12 oktober in Woerden, Houttuinlaan 7 (landelijk bureau der Gereformeerde Gemeenten) aanvang 19.45 uur.

Indien u met diabetes te maken heeft in uw gezinssituatie of persoonlijk, dan nodigen wij u uit voor deze avond. Maak ook anderen attent op deze bijeenkomst. Heeft u interesse, maar bent u 12 oktober verhinderd, laat ons dat alstublieft weten. Wilt u graag dat bijvoorbeeld 1 keer per jaar zo'n avond wordt georganiseerd? Laat ons dat weten. Weet u een instelling die na afloop van het project geschikt lijkt om dergelijke bijeenkomsten te organiseren? Belt u dat even door. Uw meedenken stellen we zeer op prijs. Graag weten we vooraf hoeveel per-

sonen (óók jongeren) er willen komen.

U kunt daarvoor en voor nadere informatie bellen op donderdag (tel. 03480-20390, toestel 29). Iedereen die zich aangemeld heeft krijgt een uitnodiging en programma thuisgestuurd.

VGGG, zang- en orgelavond

Op D.V. 16 oktober 1987 is er ten bate van de Vereniging "Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten" een grote zang- en orgelavond in de Grote of Sint Laurenskerk te Rotterdam.

Medewerking verlenen de mannenkoren Ethan uit Yerseke, Salvatori uit Nunspeet en Noordermannenkoor uit Rijssen, die deze avond voor het eerst gezamenlijk optreden. Het transeptorgel zal worden bespeeld door Pieter Heykoop ter begeleiding van de koorzang, het hoofdorgel door Klaas Jan Mulder voor orgelsoli en begeleiding van de samen-

zang. Ds. J.S. van der Net zal de meditatie verzorgen. De toegang is gratis. Er zal een kollekte worden gehouden ter bestrijding van de resterende onkosten. Aanvang 20.15 uur. Deuren open: 19.30 uur.

Toogdag GBS op 17 oktober

De Gereformeerde Bijbelstichting (GBS) belegt DV op zaterdag 17 oktober haar 22e jaarlijkse toogdag, weer zoals dat de laatste jaren gebruikelijk is, in de Rehobothkerk van de Gereformeerde Gemeente te Barneveld, Nairacstraat, vlakbij het station.

In de morgensamenkomst, die van half elf tot half één duurt, zullen na het openingswoord van de tweede voorzitter, ds. P. Blok uit Kootwijkerbroek, (Geref. Gem.), ds. A.C. Rijken uit Houten (Hervormd) en ds. A. van Heteren uit Werkendam (Chr. Geref.) spreken.

De middagbijeenkomst begint om twee uur en zal tot half vier duren. De sprekers zijn dan ds. E. Venema uit Elspeet (Geref. Gem.) en ds. W. Verhoeks uit Arnhem (Geref. Gem. in Ned.). Algemeen adjunct, ds. A.J. Wijnmaalen uit Vianen (Hervormd) zal een slotwoord spreken.

In de middagpauze is er ruime gelegenheid om aan de boekentafels de Bijbels, psalmboeken en andere uitgaven van de GBS in te zien en te kopen.

Tijdens de toogdag zal het 350-jarig bestaan van de Bijbel in de Statenvertaling centraal staan. Ook is het speciale gedenkboek "Niets kan haar glans verdoven" verkrijgbaar.

Jeugdappèl te Doorn

Op D.V. zaterdag 24 oktober a.s. is het weer zover. De Christelijke Gereformeerde Jeugdverenigingen van Huizen en Nijkerk organiseren dan het jaarlijkse Jeugdappèl te Doorn. Het thema voor deze dag is: "Waar gaan we heen?", waarbij het gaat om de plaats die wij hebben in te nemen in een moderne samenleving, die steeds meer Gods wegen verlaat. Jongeren worden geconfronteerd met grote ethische problemen, als we denken aan abortus, euthanasie, genetische manipulatie, vrije sexualiteit, enz., enz. Je vraagt je af: waar moet dit naar toe, wat brengt ons de toekomst? Hoe moeten wij ons als christelijke jongeren opstellen in deze anti-christelijke maatschappij? Wat zegt Gods Woord hiervan? 's Morgens zal Ds. J. Westerink een bijbelstudie over dit onderwerp houden. Dhr. G. van Brenk van Stichting Schuilplaats hoopt ons d.m.v. een klankbeeld iets te laten zien en te spreken n.a.v. het thema.

's Middags zal er een forum zijn, waarin de sprekers van deze dag evt. vragen kunnen beantwoorden. De leiding van dit forum is in handen van dhr. C. Agterhof. Tot slot hoopt Ds. L.W. v.d. Mey ons in een appellerende slottoespraak deze dag af te ronden.

De Nijkerkse predikant Ds. A. Stehouwer zal de opening en de sluiting verzorgen. Natuurlijk staat er ook veel samenzang op het programma.

De aanvangstijden zijn: 's morgens om 10.30 uur en 's middags om 14.00 uur. Rond 16.00 uur wordt de middagbijeenkomst gesloten. De plaats is weer: Recreatiecentrum "Het Grote Bos", Hydeparklaan 24 te Doorn.

In de twee uur durende middagpauze kan

het meegebrachte lunchpakket worden gebruikt. Koffie en frisdrank is tegen betaling verkrijgbaar. We hopen dat velen gehoor geven aan deze uitnodiging om zo samen vergaderd te zijn rondom en te luisteren naar het Woord van God.

Scheveningen

2.

zaterdagavond 29 augustus 1987.
Christelijke Gereformeerde Thaborkerk.

Wat krijgt de dienst des Heeren dan waarde. Ook vanavond mag die liefdedienst aan jongens en meisjes worden aangeprezen. Een dienst die nog nooit verdrotten heeft. Maar diende op zichzelf: dan is een belijdenis van zonde, gebrek en tekort op zijn plaats. Een wonder dat de Heere vanavond geen ontslag geeft uit Zijn dienst. Dat Hij toch nog weer een ander arbeidsveld wijst. Het ontvangen van de attesten had hem diep getroffen: Een goed getuigenis. Ik heb het er niet naar gemaakt.

De Geest nam Filippus weg. Calvijn legt er de nadruk op dat de evangelist de eer niet mocht krijgen. Voordat de kamerling hem kon bedanken of een geschenk kon geven, was hij weggenomen. Een dienaar van het Woord mag geen loondienaar zijn. De kamerling moest Filippus kwijt. Hij moest het niet van hem verwachten. Hij zou de Heere alleen moeten overhouden. Filippus was slechts instrument. Dat is met elke dienaar zo. Geen enkele dominee kan de gemeente wat geven. Hij is "een mannetje uit het stof verzezen" (Calvijn). Het gaat om de Heere. Om Zijn genade in Jezus Christus. Alzo lief heeft God enz.

En de kamerling zag hem niet meer. Hij was verblijd in God. Hij had zoveel in het Lam gezien. Hij miste Filippus niet. Had aan de Heere alleen genoeg.

En hij reisde zijn weg met blijdschap. Er staat niet dat Hij die blijdschap altijd heeft behouden. In het verre Morenland zal ook weleens de verzuchting geweest zijn: Och werd ik derwaarts weergeleid. Het was de begeerte van ds. Bouw dat de gemeente in deze gezindheid verder mocht reizen.

In de afgelopen twintig jaar heeft het aan moeilijkheden niet ontbroken. Er was soms een zuchten in de pastorie. Maar toch zijn er ook mooie tijden doorleefd. Dat gold vooral voor de zondagen, met de gemeente rondom het Woord vergaderd. Meer dan eens was de hemel geopend en de Geest in de raderen. De kerk een Bethel, een huis Gods en een poort des hemels.

Maar anderzijds: wat heeft het Woord uitgewerkt? Wat hebt u met het Woord gedaan? Als u de Heere mag overhouden, kunt u ons laten gaan. Dan krijgt Hij alleen ook maar de eer.

De predikant mocht geloven dat de prediking een middel geweest is voor meerderen die nu reeds juichen voor Gods troon. Op de afscheidsdag zelf mocht daarvan in de pastorie nog gehoord worden. De eeuwigheid zal het openbaren voor hoevelen de prediking tot zegen was.

De persoonlijke vraag vanavond is: wat denkt u van Christus? Ik heb altijd geprobeerd om Christus uit te stallen. Buiten Hem is er geen leven, maar een eeuwig zielsverderf. Ik neem heden tot getuige hemel en aarde. Leven en dood, zegen en vloek heb ik u verkondigd. Kies dan het leven opdat gij leeft. Nu kan het nog. Eenmaal hebben wij voor de laatste keer een preek gehoord. Dan zullen we rekenschap moeten afleggen van het Woord dat we gehoord hebben. Heden zo gij Zijn stem hoort, verhardt u niet.

U die de Heere vreest: Wij gaan weg. De Heere blijft. De Geest nam Filippus weg. Hij ging met de Moorman mee. Hij werd dieper ingeleid. Het kan soms goed zijn zowel voor de gemeente als de dienaars dat er veranderingen optreden. Maar de dichter riep uit: Neem uw Heilige Geest niet van mij. Het is de Geest waarvan de kerk belijdt: dat Hij mij troost en eeuwig bij mij blijft. Ja de Heere is zo getrouw als sterk, Hij zal Zijn werk voor mij volenden.

Ik heb u 20 jaar geleden van de grote Opperherder gekregen. Ik geef u nu aan diezelfde

Opperherder terug, onder de regenboog van Zijn trouw. Er is een volk dat mag belijden: Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Eenmaal zullen zij zonder afscheid te nemen voor eeuwig bij de Heere zijn. Want God zal aan Zijn Sion hulp bewijzen enz.

Ds. Slagboom nam afscheid namens de classis 's-Gravenhage. Hij bedankte ds. Bouw zeer hartelijk voor zijn vele werkzaamheden in de afgelopen twintig jaar ten dienste van de classis verricht. Hij memoreerde het preken en het catechiseren in de vacante gemeenten. Dat gold met name de gemeente van Rijsaterwoude, "uw tweede gemeente". U gaat naar Urk. Dat is een heel andere plaats dan Scheveningen. Hier verdwijnen kerken, daar verschijnen ze. Helaas.

Toch bestaat er in Urk nog een eenvoudige Christelijke Gereformeerde Gemeente. Van het soort dat de boodschap van zonde en genade graag beluistert. Hij was er verblijd mee dat Urk zo spoedig weer een predikant heeft, na het vertrek van ds. v.d. Weerd. Hij benadrukte de woorden uit het Spreukenboek: een trouw gezant is medicijn. Urk maakt een benauwde tijd door vanwege de gestelde quota voor de visserij. In zijn arbeid behoeft ds. Bouw zich over het quotum geen zorgen te maken. Dat is van eeuwigheid bepaald in het welbehagen Gods. Laat het net van het Evangelie maar breed en diep overboord hangen. De Heere brengt het quotum van de uitverkorenen binnen. Het is Zijn welbehagen dat gelukkiglijk zal voortgaan.

Ds. Bouw werd met zijn vrouw en kinderen een gezegende tijd in Urk toegewenst. Zich richtende tot de gemeente van Scheveningen sprak de predikant de wens uit dat ze hem als consulent niet veel nodig zouden hebben. "Want werk heb ik genoeg". Hij wenste de gemeente toe spoedig weer een eigen herder en leraar te ontvangen.

Ouderling Bargeman sprak namens kerkeraad en gemeente. Hij memoreerde de in-tredetekst van 20 jaar geleden: Van u zal mijn lof zijn in een grote gemeente.

Toch heeft ook de vermaning niet ontbroken. De ds. had zich vrijgemaakt, met name gedurende de laatste zondagen. Er mocht veel vrucht op de prediking en huisbezoeken worden ervaren. De eeuwigheid zal de omvang daarvan openbaren wanneer de gezaligden de langste psalmen zullen aanheffen: 'k Zal eeuwig zingen enz. Bargeman bedankte voor de vele arbeid aan bejaarden en zieken besteed. De ds. ging Scheveningen verlaten. Daarmee wordt de band echter niet verbroken.

Slechts korte tijd kon de ds. niet voorgaan. Overigens is hij vele malen ondersteund in moeilijke tijden. Met dankbaarheid mocht ook vermeld worden dat de gemeente van Scheveningen in haar 36-jarig bestaan slechts één jaar vacant is geweest, n.l. ná de 15-jarige dienst van ds. v. Ravenswaay.

Mevr. Bouw werd zeer hartelijk toegesproken. "U was één met ons. De Heere roept. U moet volgen met de kinderen. Dat u samen deze weg biddend zult mogen gaan".

De predikant en zijn gezin werden toegezongen de woorden uit Ps. 21 : 2, 6.

Wat hij U smeekt' uit 's harten grond, hebt Gij hen doen ontvangen. En: Gewis Gij zult al'eeuwen door, Hem met Uw gunst verzellen enz.

In zijn dankwoord meende ds. Bouw uit de lovende woorden te kunnen opmaken "dat ik toch nog een aardig domineetje ben geweest". Maar het moest hem toch van het hart dat er in de afgelopen periode steeds één iemand in de kerk was geweest, die altijd kritiek had. "Ik zal hem nu ook openlijk aanwijzen, dat ben ikzelf".

Genodigden en aanwezige instanties werden hartelijk dankgezegd.

Met nadruk werd het als een besturing beleden dat op de afscheidsavond van de gemeente zoon Piet, die op de Hooze Burch woont in Zwammerdam, aanwezig kon zijn. Voor hem zal in de buurt van Urk huisvesting gezocht worden.

Tenslotte werd de gemeente om vergeving gevraagd voor al het verkeerde in de ambtelijke dienst. Veel werk was stukwerk. Zelf een onnutte dienstknecht die slechts gedaan

heeft wat hij schuldig was. Maar anderzijds: Hij is de Rotssteen wiens werk volkomen is. "Ik heb een Woord Gods aan u: zeg de kinderen Israëls dat zij voorttrekken. Want Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en tot in alle eeuwigheid.

Voor de laatste maal legde ds. Bouw als eigen herder en leraar de zegen op de gemeente. Staande zongen we Ps. 72 : 11. Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen enz.

Een luisteraar uit Alphen aan den Rijn.

Urk - Eben Haëzer

Bevestiging en intrede van Ds. G. Bouw

Weer naar Urk

Zaterdag 18 juli moesten wij naar Urk om getuige te zijn van het afscheid van Ds. A. v.d. Weerd, van de gemeente Urk die hij vijf en een half jaar had mogen dienen. Vrijdag 28 augustus is hij bevestigd geworden in zijn nieuwe gemeente Dordrecht. Zo lang een predikant nog niet bevestigd is in zijn nieuwe gemeente, is hij volgens de kerkorde nog aan zijn oude gemeente verbonden.

Tijdens het afscheid op 18 juli kon al worden meegedeeld, dat Ds. G. Bouw van Scheveningen het op hem uitgebrachte beroep naar Urk had aangenomen. Hij is op zaterdag 12 september in zijn nieuwe gemeente Urk bevestigd, door zijn voorganger Ds. A. v.d. Weerd.

Wie nu even gaat rekenen, komt tot de ontdekking dat Urk in feite maar vijftien dagen vakant geweest is. Dat is een zeer korte tijd, wat in de geschiedenis nog maar weinig zal voorgekomen zijn.

Al deze dingen werden gememoreerd door de bevestiger, die er nog bij vertelde dat zijn opvolger de 12e predikant is, die de Christelijke Gereformeerde Kerk van Urk zal gaan dienen. Volgens het jaarboek bestaat de gemeente al vanaf 13 februari 1894. De gemeente heeft dus al een leeftijd van ruim 93 jaar. Daar is in die jaren heel wat gebeurd. Doch dat is niet ter sprake gekomen, waarom we het hier ook maar laten rusten. Door alle stormen heen, die er op het kerkelijke vlak hebben gewaaid, is de gemeente niet omgevaaid, doch staande gebleven en gegroeid, zo dat zij op dit moment, al weer volgens het jaarboek, 1006 leden telt (belijdende en doopleden). De nieuwe predikant heeft dus een rijk arbeidsveld voor zich. Te meer daar de helft van het aantal leden nog niet de leeftijd van 20 jaar heeft bereikt.

Als bevestigingstekst was gekozen Mal. 2 : 7: "Want de lippen der priesters zullen de wetenschap bewaren, en men zal uit zijn mond de wet zoeken; want hij is een engel des HEEREN der heirscharen".

De hoofdgedachte was: De taakomschrijving van een dienaar des Heeren is belangrijk:

- A. Voor de dienaar zelf.
- B. Voor de gemeente waaronder hij werkt.
- C. Vanwege de naam die hij ontvangt.

Maleachi is opgetreden ongeveer 420 voor Christus. Dat was ruim een eeuw na de terugkeer uit de ballingschap. Dat het volk terug mocht keren was een bewijs van Gods grote genade. Doch hoe gaat het in het leven. Na ruim een eeuw waren de nazaten van de teruggekeerden het wonder al weer vergeten. Het verval was weer ingetreden, zowel bij de priesters alsook bij het volk. Vanuit dit stukje historie werd een lijn getrokken naar het kerkelijke leven van vandaag. Want we leven na de afscheiding, doch voor hoevelen/weinigen wordt dit nog als een wonder gezien. Is er ook nu nog dezelfde liefde naar de schriftuurlijke bevindelijke prediking, zoals die er was in de dagen van de afscheiding? Ook nu moet gesproken worden van verval, wat weer zijn intrede heeft gedaan en nog doet, zowel onder de voorgangers, alsook onder het volk.

Als er in de tekst gesproken wordt over de priesters, dan zijn dit nakomelingen van Levi, aan welke stam het priesterschap was toebetrouwd. Zij hadden geen vast erfdeel gelijk de andere stammen, doch waren onder het volk verdeeld in 48 steden. Zij waren groepen om het volk te dienen.

Wat is God goed dat Hij ook nu nog aan Zijn Kerk dienaren geeft. Niet alleen in Urk, maar overal, tot heil van Zijn volk.

God had met Levi, de priesterstam, een verbond gemaakt. Dat verbond had vloek en zegen tot inhoud. Beiden moesten verkondigd worden. God stond achter die verkondiging. Dat is nog het geval met een ieder die door de Heere tot dit gewichtige werk geroepen is.

De priesters moesten de wetenschap bewaren. Zij vormden de schatkamer van Gods huis. Zo is ook de nieuwe predikant een voorraadkamer van Gods heilgeheimen. Zij moeten ook de wetenschap bewaren. Dat is de bevindelijke kennis doorgeven. Om dit recht te kunnen doen, moet een leraar zelf kennis hebben, bevindelijke kennis aan de drie stukken. Ellende, verlossing en dankbaarheid moeten worden verkondigd. In de prediking moet Christus centraal staan. Hij is de Verlosser, waar elke ellendige zondaar het van hebben moet. Hij alleen zal ook iets leren verstaan van de ware dankbaarheid. Daarom heeft ook Paulus niets anders geweten dan Jezus Christus en Dien gekruist. Dat moet worden bewaard, de kanttekenaren zeggen dat dit betekent: uitdragen. Wat van God te weten is en van het verlossingswerk moet worden uitgedragen op de preekstoel, de catechisatie, in de huizen, bij de ziekbedden, overal! Het moet gunnend gebeuren, ook rijk en getrouw, eerlijk. Dat is geen evangelie naar de mens. De toepassing er van is ook geen mensenwerk. Het is alleen Gods werk. Vrije genade moet steeds weer de grondtoon zijn en blijven.

B. Voor het volk waaronder hij werkt

Daar is de taakomschrijving ook belangrijk voor. Ds. Bouw heeft een geweldige taak. Maar de gemeente ook. "En men zal uit zijn mond de wet zoeken". Dat is onder het O.T. niet alleen de wet der tien geboden, die het volk zijn schuld laat zien, maar hier valt ook de ceremoniële wet onder, die de dienst der verzoening verbeeldt. In het N.T. zou het kunnen worden omschreven als "wet en evangelie". Het volle woord van God moet verkondigd worden. Niets mag worden achtergehouden. De gemeente moet daar naar begerig zijn. Zij moet zoeken te weten wat God eist en geeft. De gemeente moet haar doodstaat inleven, wil Christus als het LEVEN waarde krijgen. Want buiten Jezus is geen leven, maar een eeuwig zielsverderf. Wie zijn armoede kent kan uit de voorraadkamer bediening verkrijgen. Want Christus is het, Die rijk was, en arm werd, om armen rijk te maken. Armen worden met goederen vervuld, terwijl rijken ledig weggezonden worden.

Hij is het einde der wet, de grote Wetsvolbrenger. Zoek daarom de Heere opdat gij wijs moogt worden, aldus werd het de gemeente met kracht op de ziel gebonden. De taakomschrijving van een dienaar des Heeren is ook belangrijk.

C. Vanwege de naam die hij ontvangt

In de tekst staat "want hij is een engel van de HEERE der heirscharen." Een engel is een bode of een afgezant. Hij wordt door God gezonden. Dat is geen kleinigheid. Jezus heeft gezegd omtrent Zijn gezanten: Wie u hoort, die hoort Mij, en wie u verwerpt, die verwerpt Mij. En wie Mij verwerpt, verwerpt Hem, Die Mij gezonden heeft. Dat woord heeft omtrent de ware dienaren van God nog niets van zijn kracht verloren. Die door God gezonden worden zijn verantwoording schuldig aan de Zender. Dat maakt de arbeid zo gewichtig. Het is werk, dat betekenis heeft voor de eeuwigheid.

Hij wordt de HEERE der heirscharen genoemd. Dat is de HEERE der krachten. Heirscharen zijn Gods legermachten. Dat is geen horde, maar een geordende macht. Het is een naam die getuigt van oorlog en vrede. Wie naar des Heeren knechten niet luistert, moet weten dat hij zich op voet van oorlog met God bevindt. En wie zal daar vrede bij kunnen hebben? Doch wie acht geeft op het woord des HEEREN, kan als een verloren mens tot vrede komen met God, door het geloof in de Zoon van God.

God komt op Zijn woord, door Zijn "engelen" verkondigd, terug. Rekenschap zal niet alleen worden gevraagd van hem die het woord verkondigt, maar ook van hen, die het hebben beluisterd.

*Zo gij zijn stem dan heden hoort
Geloofd Zijn heil- en troostrijk woord.
Verhardt u niet, maar laat u leiden.*

Amen.

Na het zingen van Ps. 119 : 86 "Dan vloeit mijn mond steeds over van Uw eer"..... werd het bevestigingsformulier voorgelezen. De vragen werden met een duidelijk: "Ja ik, van ganser harte", beantwoord. Een korte toespraak volgde, waarna de bevestigde predikant werd toegezongen Ps. 134 : 1 en 3. Daarna werd het slot van het formulier voorgelezen en het eerste gedeelte van de dienst beëindigd.

Terwijl gezongen werd Ps. 111 : 3 en 5 werd er gekollekteerd, terwijl Ds. A. v. de Weerd de kansel verliet, die door Ds. G. Bouw beklommen werd.

Hij las voor Hand. 8 : 26-40.

De intretekst was het 40e vers: "Maar Filippus werd gevonden te Azôte; en het land doorgaande, verkondigde hij het evangelie in alle steden, totdat hij te Caesarea kwam".

Hij begon met te vragen: Waar gaat het in deze ure om? Niet om een mens, ook niet om een dominee of wie dan ook. Doch het gaat om de Heere Zelf, om Zijn werk, Zijn Naam, Zijn eer, Zijn verheerlijking. Het gaat ook om de verkondiging van Zijn Woord en de uitbreiding van Zijn Koninkrijk.

Slechts 15 dagen is de gemeente vakant geweest. Wat onderscheidt Urk van andere gemeenten, die al zoveel jaren vakant zijn. Urk is niet beter of waardiger. Het is alleen Gods goede hand over Urk, alsook over Ds. Bouw, die zich zo kennelijk de weg naar Urk gewezen zag. Ruim 20 jaar heeft hij de gemeente Scheveningen mogen dienen. Dat is een hele tijd. Velen dachten dat hij daar wel blijven zou. Doch de Heere riep. Wanneer men na zo'n lange tijd vertrekken moet, is dat niet eenvoudig. Banden moeten worden doorgesneden. In die 20 jaar is veel lief en leed samen gedragen. Het zal onvergetelijk blijven voor hem alsook voor de gemeente Scheveningen. Doch tot troost van de gemeente mag gezegd worden, dat al verhuizen dienen, de Heere toch blijft. Hij is altijd overal. Het vertrek raakt ook het gezin van de predikant. Alles moet mee. De leden worden als het ware ontworteld. Doch als God roept, valt al het menselijke weg. Het gaat alleen om Hem.

Ds. Bouw getuigde te weten door God in het ambt gesteld te zijn, om Zijn Woord te verkondigen. Dat is ook de lust van zijn hart. Dat alleen en niets anders begeert hij te doen, en dan in de lijn van Jesaja die profetisch heeft mogen getuigen van de grote Herder der schapen: De Geest des HEEREN Heeren is op Mij, daarom dat Hij Mij gezalfd heeft.....

In de kracht van die Geest moet ook nu het evangelie verkondigd worden. Zo heeft Filippus het mogen doen. Zo hoopte Ds. Bouw het ook te doen. De geschiedenis van de kamerling is in zijn persoonlijk leven van grote betekenis geworden. Toen de beslissing was genomen, werd dit bekrachtigd uit die geschiedenis. Want de kamerling reisde zijn weg met blijdschap. Filippus had zijn werk gedaan. De kamerling had hem niet meer nodig. Zo had hij ook in Scheveningen zijn werk gedaan, waarom de gemeente hem niet meer nodig had. God nam daarom Filippus weg, gelijk ook hij geloofde door God weggenomen te zijn uit Scheveningen. God zette Filippus neer te Azôte, dat is een vissersplaats geweest. Het is dezelfde plaats die ook voorkomt onder de naam van Asdod. Tegenwoordig is het een industrieplaats. Zo had God hem ook neergezet te Urk. Dat is ook een vissersplaats. Scheveningen is dat van huis uit ook. Hij is dus van de ene vissersplaats naar de andere gegaan. En dan niet om een visje te krijgen, doch om vissen te vangen. Want dat is het werk van een Verbi Dinivi Minister. Dit is een latijnse uitdrukking die "Dienaar van het Goddelijke Woord" betekent. De volksmond vertaalt het ook wel als "Visser der mensen". Zo wenst hij in Urk te mogen werken.

In alle steden verkondigde hij het evangelie. Waarom?

Omdat hij daartoe geroepen en gezonden was. God roept ook nu nog Zijn dienaars waarheen Hij wil. Zij moeten het evangelie

verkondigen. Doch het eigenlijke werk gebeurt altijd alleen door de Heere Zelf. Het is Paulus die plant, en Apollos die nat maakt, doch het is God, Die de wasdom geeft. Hij is het Die de mens wederbaart, voedt en sterkt in het allerheiligst geloof. Hij breekt af en Hij bouwt op. Hij leidt ook verder op de weg die ten leven is. Tot roem van Gods genade mag Ds. Bouw zeggen geroepen te zijn om overal het evangelie te verkondigen.

Dat brengt ons niet alleen in het paradijs. Daar moeten we zeer zeker terecht komen. Doch de Schrift gaat nog verder terug. Want God heeft al van eeuwigheid af gedachten des vredes gehad en niet des kwaads, over een mensengeslacht dat Hij als gevallen voor Zijn aangezicht heeft gezien. Die eeuwige vredesgedachten Gods moeten verkondigd worden, de vrije gunst die eeuwig Hem bewoog, de verkiezende liefde. Dat doet de Parel van grote waarde schitteren. Zijn volbracht Borgwerk is de enige weg waarop jong en oud kan gaan en staan.

Het wonder dat verloren zondaren zalig kunnen worden, moet verkondigd worden. Het zalig maken is geen mensenwerk. Het is een Drieëinig Gods werk.

De verkondiging van het evangelie sluit de wet niet uit. Die is en blijft nodig om de zondaar te ontdekken. De vrome mens moet worden uitgekleeft. Hij is een doemwaardig schepsel, gans verdorven. Hij kan niet omdat hij niet wil. Doch God werkt in de voorwerpen van Zijn liefde onwederstandelijk. Wie onder de wet zijn verlorenheid en verdoemelijkheid voor God leert kennen, daar krijgt het evangelie inhoud voor.

Gebogen onder hun schuld, gaat de vraag leven in het hart: Hoe kom ik met God verzoend? Van de mens uit is dan alles afgesneden. We moeten er toe gebracht worden om het alleen van Jezus te verwachten.

Dit te verkondigen is mijn liefste werk. Wie zelf als een brandhout uit het vuur gerukt is, gunt het een ieder. Dat hij als een visser der mensen daarom maar veel vissen zal mogen vangen. Zij worden door God in het net gebracht. Wie er in komt, gaat er nooit meer uit. De roeping en de verkiezing Gods zijn onberouwelijk.

Over het quotum behoeven we niet in te zitten. Dat wordt niet door een minister bepaald in Den Haag. Het wordt ook niet door een V.D.M. bepaald. Het quotum is in de hemel bepaald. Het is het getal der uitverkorenen. En dat getal is nog niet vol. Daarom gaat het viswerk nog door, totdat de laatste uitverkorene zal zijn toegebracht.

Daarom gemeente, aldus werd besloten, komt onder het net. Het wordt nog uitgeworpen. God werkt altijd middellijk. Hij bindt Zichzelf aan Zijn Woord en dat keert nooit ledig weer. Het zal voorspoedig zijn, waartoe Hij het zendt.

"Mijn hart vervuld met heilbespiegelingen Zal 't schoonste lied van enen Koning zingen....." vormde de slotzang op de preek. Geëindigd werd met dankzegging, waarna nog gezongen werd Ps. 49 : 1: "Gij volken hoort, waar g' in de wereld woont.....".

Na het zingen werd de zegen uitgesproken. Enkele toespraken volgden nog namens de klassis, de plaatselijke gemeenten, het gemeentebestuur en tenslotte namens Urk "Eben Haëzer zelf. Dit deed oud. Hoefnagel. Hij heette de Ds. met zijn gezin hartelijk welkom en liet zingen Ps. 136 : 6 en 10.

Na nog een dankwoord gesproken te hebben, liet Ds. Bouw nog zingen Ps. 122 : 3.

De dienst heeft ruim drie uur geduurd. Doch ik heb van niemand gehoord dat het te lang was.

Voor de afgevaardigden van buiten was goed gezorgd. Er waren er velen.

Dankbaar gingen de Urkers naar huis! En de Scheveningers? Zij hopen weer op een nieuwe vervulling. God geve het.

De verslaggever, Ds. v.d. Ent.

Urk - Maranatha

Bevestiging en intrede van Ds. C. Bos.

Alweer naar Urk

Het is in korte tijd al vier keer voorgekomen dat we een reis naar Urk moesten maken. Urk is een wonderland. Als je naar Urk gaat en je komt uit de polder, richting Emme-

loord, dan moet je de afslag Urk nemen en dan kom je op een weg die de naam draagt "Domineesweg". Ja, zo is het echt. Hoe men aan die naam gekomen is, zou ik u niet kunnen vertellen. Het is in elk geval wel een weg, die door veel dominees bereden is om in Urk te komen. Want Urk is een plaats met heel veel kerken en daarom ook heel veel dominees. En dominees, dat kunt u weten, worden wel eens "trekvoegels" genoemd. Als er veel zijn, dan gaat er nog al eens een weg, terwijl er weer een ander voor in de plaats komt. In verband met dat "komen en gaan" moesten wij nog al eens naar Urk.

We hebben daar al eer op gewezen, dat onze eigen kerk in Urk een bewogen geschiedenis heeft. Toen Ds. D. Slagboom in zijn tijd het beroep naar Urk aan moest nemen, was er van de Christelijke Gereformeerde Kerk, door allerhande strubbelingen, zo goed als niets meer overgeschoten. Men had geen kerkgebouw meer en ook geen pastorie. Men stond met een paar honderd mensen gewoon kaal aan de dijk. Doch dat is in de loop der jaren grenzeloos veranderd. Ik geloof dat de Christelijke Gereformeerde kerkgemeenschap op Urk thans de grootste is. Er staan nu drie monumentale kerkgebouwen. Ds. J. Westerink, wiens afscheid de eerste reden was, waarom wij naar Urk gingen, sprak over een miljoenenbedrijf. Wat de kerkgebouwen betreft, zou je het zo wel kunnen zeggen. Zij hebben in Urk, wat onze kerk betreft, niet alleen drie grote gebouwen, maar er staan ook drie formidabele predikanten. De drie kerken vormen twee gemeenschappen. De eerste is de oudste en heet de "Eben Haëzer" gemeente. De andere twee kerken vormen samen de "Maranatha" gemeente. De eerste kerk telt meer dan duizend zielen. Doch dat wist u al. De tweede kerk telt 2295 zielen en wordt bediend door twee predikanten. De ene draagt de naam van Ds. J. Brons, terwijl de andere luisterde naar de naam van Ds. J. Westerink. Men heeft er een derde predikant bij beroepen in de persoon van Ds. C. Bos uit Aldergrove, predikant in een Free Reformed Church of North America. Terwijl deze beroepen pre- het beroep had aangenomen, gevoelde Ds. J. Westerink zich geroepen om naar Bunschoten te gaan. Zijn afscheid hebben we mee gemaakt, al heeft daar geen verslag van in Bewaar het Pand gestaan. Het was niettemin een waardig gebeuren. De Maranatha gemeente heeft dus nu weer twee predikanten, terwijl er nog naar een derde wordt uitgezien. Doch dat is op dit moment nog even een zaak van later zorg.

We hebben het afscheid van Ds. A. v.d. Weerd verslagen, alsook de bevestiging en intrede van Ds. G. Bouw. En nu moeten we verslag uitbrengen van de bevestiging en intrede van Ds. C. Bos.

Dit gewichtige gebeuren had plaats op zaterdagmiddag 16.00 uur, 26 sept. 1987. In de kerk, die de naam van "Schuilplaats" draagt, had diezelfde middag een huwelijksbevestiging plaats door Ds. J. Brons. Daar we door onze berichtgever een beetje misleid waren, kwamen we eerst in die kerk terecht en zagen al gauw dat we daar niet moesten wezen. We werden naar de kerk verwezen die "Maranatha-Kerk" heet. Die was inmiddels al goed gevuld, doch we waren nog vroeg genoeg om van de hele dienst getuige te zijn. Een liturgie werd ons bij de ingang ter hand gesteld, wat veel gemak geeft. Want het gehele verloop van de dienst stond daar op vermeld. De bevestiging zou plaats hebben door Ds. J. Westerink, dat is dus de voorganger van zijn opvolger.

Na het stil gebed werd de dienst geopend met votum en zegen. Gezongen werd Ps. 108 : 1, 2, waarna het gebed voor de prediking volgde. Gelezen werd Hand. 10 : 1-8 en 18-22. Dit gebeurde door een ouderling. Dat is daar in al onze kerken nog gewoonte. Na het zingen van Ps. 72 : 6 en 10 had de woordbediening plaats. De tekst was Hand. 10 : 22b: "Dat hij van u woorden der zaligheid zou horen".

De bevestiger begon met te zeggen dat Gods wegen wonderlijk zijn. Veel vragen kunnen worden gesteld. Waarom moest Ds. C. Bos beroepen worden uit Aldergrove daar er toch voldoende predikanten zijn in ons land, die op een beroep zitten te wachten? Waarom moest hij naar Bunschoten? Had men niet

veel beter Ds. C. Bos daar kunnen beroepen, dat zou veel voordeliger uitgekomen zijn. Waarom werd hij niet vier jaar geleden beroepen, toen hij ook in Urk geprekeet had? Maken wij het niet nodeloos moeilijk? Meer vragen zouden kunnen worden gesteld. Wie acht geeft op Gods handelen, laat alle menselijke redeneringen varen. De Schrift wijst ons de weg.

Het thema voor de preek was:

De Heere wil Cornelius zalig maken.

A. De weg waarin Hij hem wil zalig maken.

B. De man door wie Hij hem wil zalig maken.

C. Het middel waardoor Hij hem wil zalig maken.

Cornelius woonde te Cesarea. Daar werkte Filippus, Hand. 8 : 40. Ook Paulus bevond zich daar in de buurt. Menselijk gesproken had God hen beiden kunnen gebruiken om Cornelius de weg der zaligheid te wijzen. Doch God gebruikte daar Petrus voor, die zich te Joppe bevond, dat is een heel eind bij Cesarea vandaan. God doet alles wat Hem behaagt. Dit werd toegepast op de gang die God met Zijn knechten gaat, en in dit geval ook met Ds. C. Bos is gegaan. Hij moest van verre komen om in Urk een vakature te vervullen. En zo als God het beschikt kunnen wij het alleen maar beamen.

Het hield ook voor Petrus een les in. Want de gemeente had er nog moeite mee, dat niet alleen de Joden het evangelie moest worden verkondigd, maar dat ook heidenen moesten worden toegebracht. Dat was voor Petrus zelf ook nog een moeilijke zaak, gezien het gezicht dat hij te Joppe kreeg van dat laken met die onreine dieren. Gods knechten moeten zelf ook altijd nog weer leren. Niemand moet daarom denken het te weten.

Cornelius was een heiden. Hij was met de joodse Godsdienst in aanraking gekomen en liep nu met vragen aangaande het heil van zijn onsterfelijke ziel. Hij vastte en bad. Dit geeft de nood van zijn ziel weer. De Heere moest tot hem spreken: Ik ben uw heil. Treffend is het, dat hij ter negende ure antwoord kreeg. Dat is dezelfde tijd als waarin de Heere het vierde kruiswoord heeft gesproken en waarin ook het voorhangsel in de tempel scheurde.

De verschijning, die Cornelius kreeg, was ook merkwaardig. Het was namelijk een engel. Wij treffen in verband met het evangelie, in de bijbel dikwijls engelen aan. Het zijn gediensstige geesten, die tot dienst uitgezonden worden van diegenen die de zaligheid beërven zullen. Toch is het niet de engel die Cornelius de weg wijst. God wil daar een mensje voor gebruiken, uit het stof verzen. In dit geval Petrus. Ook nu nog gebruikt God mensen, als middel, als slijk aan Zijn vingers, om blinde ogen te openen, om zondaren het evangelie te doen horen. Want het geloof is altijd nog uit het gehoor, en het gehoor is door het Woord Gods.

Cornelius zou van Petrus "woorden der zaligheid horen".

Dat is ook de roeping van Ds. Bos: Hij moet de gemeente woorden der zaligheid verkondigen. Daardoor krijgt de gemeente perspectief. Jong en oud, mensen die hun tekort zien, hun schuld, moet de weg der zaligheid worden verkondigd.

B. De man door wie Hij hem wil zalig maken

Het is een wonder dat God daar ook nu nog mensen voor gebruiken wil. Gods wegen zijn ten deze door ons mensen niet te doorgronden. Petrus kon zeggen: De Heere Zelf heeft mij gezonden. Hij kwam dus niet op eigen gezag. Hij had een boodschap van God gekregen. En die moest hij doorgeven. Daar zit een les in, ook voor nu. Het is groot als men weten mag, als een dienaar des Heeren door God gezonden te zijn. Het is ook groot als een dienaar des Heeren een gemeente aangewezen krijgt. En het is niet minder groot als een gemeente een dienaar van God krijgt. Zo heeft de Maranatha kerk in de persoon van Ds. C. Bos een dienaar uit des Heeren hand gekregen. De Heere heeft hem tot u gezonden. Zo werd het de gemeente voorgehouden. Hij heeft hem gezonden opdat u uit zijn mond woorden der zaligheid zoudt vernemen. Hij is een uitdeler Gods, iemand die in de dienst van God het rijke evangelie van vrije genade u moet verkondigen. Zulk een

dienaar te mogen ontvangen, is tot troost voor zoekende zielen. Mensen die vast gelopen zijn, die een honger en dorst kennen naar de woorden des eeuwigen levens. Dat zijn de woorden der zaligheid. Die vormen het

Middel waardoor Hij hem wil zalig maken

De woorden der zaligheid zien op het Woord van God. Daarin heeft God Zich rijk geopenbaard. Dat Woord is onuitputtelijk rijk aan inhoud. Het laat ons weten Wie God is, maar ook wie een mens is, verloren in schuld. En dat het van de mens uit onmogelijk is, om uit de ellende, waarin hij door zonde terecht gekomen is, zichzelf te verlossen. Doch in datzelfde Woord is de weg der verlossing ons ook gewezen. Dat is Christus, Die van Zichzelf getuigt heeft: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven. En niemand komt tot de Vader dan door Mij. Het Woord getuigt rijk van de vergeving der zonden. Dit ontsluit de weg tot de zaligheid door het geloof.

De gemeente mag niets anders begeren dan dat te horen.

De dienaar, die door God gezonden is, mag ook niets anders brengen, dan dat rijke evangelie, met als inhoud Jezus Christus en Die gekruist. Het sturen van een dienaar is een bewijs van Gods grote lankmoedigheid. We zijn nog niet aan het einde van deze bedeling. Het jaar van het welbehagen des Heeren gaat nog door. Laat de gemeente het daarom ook als een wonder zien, dat men uit Gods hand nog weer een dienaar heeft mogen ontvangen.

En: *Welzalig zij, die naar Zijn reine leer, In Hem hun heil, hun hoogst geluk beschouwen.*

Die Sions Vorst erkennen voor hun HEER.

Welzalig zij, die vast op Hem betrouwen.

Ps. 2 : 7, Amen.

Na het zingen van dit vers, werd het bevestigingsformulier voorgelezen, waarop de beroepen dienaar het "Ja ik, van ganser harte" uitsprak.

Hem werd daarop toegezongen Ps. 17 : 3a en 4b (gewijzigd).

Zet HEER' zijn treden in Uw spoor,

Opdat zijn voet niet uit zou glijden;

Wil hem voor struikelen bevrijden

En ga hem met Uw heillicht voor.

Wil hem Uw bijstand niet onttrekken;

Uw zorg bewaak hem van omhoog.

Bewaar 'm als d'apeel van Uw oog,

Wil hem met Uw vleug'len dekken.

Na het gebed uit het bevestigingsformulier, werd gezongen Ps. 68 : 10 en 14. Tijdens dat zingen werd er gekollekteerd en beklom Ds. C. Bos de kansel.

Dat was voor hem een hele overgang. Hij kwam uit een gemeente van 132 zielen om nu met Ds. J. Brons een gemeente te gaan dienen van 2295 zielen. Dat is voor hem persoonlijk ruim 8 maal zo veel. Het aannemen van het beroep heeft ook veel strijd gekost, zoals wij uit achtergrondinformatie vernamen. Want toen het beroep was aangenomen brak mevr. Bos, die toch al gehandicapt is, haar heupbeen. In die tussen tijd had er ook nog een sterfgeval in de familie plaats, terwijl zij ook een zoon moesten achterlaten in dat nu voor hen vreemde en verre land. Doch God heeft de strijd beslecht en daarom kon hij nu met vrijmoedigheid zijn intrede doen in de nieuwe gemeente. De tekst was 2 Petrus 1 : 19: "En wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is, en gij doet wel, dat gij daarop acht geeft, als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte, en de Morgenster opga in uwe harten."

Het thema was:

Het profetische woord

A. Onthult onze duisternis.

B. Onthult het licht van Christus.

Werd tijdens de bevestiging gesproken over Petrus, bij de intrede ging het over een brief van Petrus. Hij heeft gewerkt met mond en pen. Zijn brief heeft hij geschreven aan de gelovigen, waarschijnlijk uit de heidenen. Petrus heeft over kerkmuren heen leren kijken. Het is een voorrecht als een dienaar des Woords dat ook mag leren. De zaligheid is niet beperkt binnen de muren van één bepaalde kerk. Daar is tenslotte maar één kerk. Het verbond der genade, dat God daar-

mee heeft opgericht is niet statisch, maar dynamisch. Er vallen mensen af en er komen mensen bij. God handhaaft het verbond der genade de eeuwen door. De afval was groot in Petrus dagen. De zonden waren gelijk aan die van Sodom en Gomorra, ten hemel schreiend. Het was als in de dagen van Noach. Er waren in die tijd ook dwaalleraars en spotters. Zij geloofden niet in de wederkomst des Heeren, om te oordelen de levenden en de doden. Die gedachte moest verdwijnen. Men bevond zich op reis in de nacht, op de oceaan van de tijd, in de richting van de eeuwigheid. Doch men was er blind voor. Te midden van die donkere tijd scheen het profetische woord, vs. 19. Wij zijn allemaal op reis naar de jongste dag, de dag van des Heeren wederkomst. Het is ook nu zeer donker. Wie gelooft er nog in? Beseffen wij de ernst van de tijd waarin wij leven? Alles is in beweging. Het gaat met een razende snelheid naar het einde. Wij hebben ook nu nog dat profetische Woord. Dat Woord is vol van Christus. Het gaat tenslotte altijd om Hem. Dat Woord is zeer vast. Daar valt niet aan te tornen. Het is een krachtig Woord. Het is als een zwaard. Het zwaard des Geestes. Door het Woord is alles geschapen. Het Woord heeft ook herscheppende kracht. Het schijnt als een licht in de duisternis. De duistere plaats waarin het schijnt, is de wereld. Doch niet alleen de wereld. Het is ook het hart van elk mens van nature. Gods kinderen worden door dat Woord uit de duisternis getrokken. Is dat geen wonder, daar wij de duisternis liever hebben dan het licht? Als dat wonder zich voltrekt, komt er licht van binnen. Dan wordt, gelijk als dat bij een Lydia gebeurde, het hart geopend. Dat is een noodzakelijk wonder. Dat wonder moet plaats hebben bij elk mens, zal het wel met hem zijn op weg naar de eeuwigheid. Op dat profetische woord moet acht gegeven worden. Het wijst ons in de duisternis van deze tijd, de juiste weg. Acht geven betekent eigenlijk: koers houden! Het geeft de rechte lijn aan op de reis door dit leven, over de oceaan van de tijd. Als het licht opgaat, zien we Christus.

B. Het onthult het licht van Christus

Hij is in deze duistere tijd de Ark der behoudenis, evenals in de dagen van Noach. Hij, dat is Christus, ging in de duisternis ten onder. Hij moest in de drie-urige duisternis uitroepen: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? Dát is de verlossing van en voor allen die in de duisternis zijn. Het profetische Woord laat ons ook nu nog Christus zien, wanneer daarvoor ogen des geloofs ontvangen zijn. Dat is een vrucht van Gods welbehagen. Gij doet wel..... dat ge daar op acht geeft. Dat is ook een opdracht. Gods welbehagen sluit onze verantwoordelijkheid niet uit. In het profetische Woord staat ook het vierde gebod. Dat wordt door de Heid. Kat. verklaard. Daarin wordt o.a. gezegd, dat we op de dag des Heeren naartig moeten komen, naar het huis des Heeren, om te luisteren, te horen, dat is ook te doen, het Woord des Heeren.

Wee onzer, wanneer dat Woord door ons niet wordt aangenomen. Dan staat de eeuwige duisternis ons te wachten. Niets kan ons redden, dan Jezus alleen. Jezus, dat is de enige Naam, dié onder de hemel tot zaligheid gegeven is, door Dewelke wij moeten zalig worden. Ziet toe, dat gij Hem niet veracht. Want wie de Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking. Maranatha! Jezus komt. Met het zingen van Ps. 89:3 en 7 werd de prediking besloten. Het gebed volgde. Gezongen werd nog Ps. Ps. 33:2 en 6 waarna de zegen werd uitgesproken.

Verschillende toespraken volgden nog, die met een dankwoord werden beantwoord. Treffend was hetgeen de burgemeester zei: In Urk gaat niets gemakkelijk. En nog trefender was het antwoord: In het koninkrijk Gods gaat het helemaal niet, of het gaat vanzelf.

Na de dienst was er nog gelegenheid om de beroepen predikant te begroeten en koffie, zo nodig met een broodje of koek te gebruiken.

We twijfelen er niet aan of men zoekt in Urk "Het Pand te bewaren".

Mogelijk dat dit verslag kan dienen als een

uitgeworpen spiering om een kabeljauw te vangen. Dat is visserslatijn. Doch in Urk verstaat men zulke taal wel. M.a.w. wie nog geen abonnement op ons blad heeft, neme er één.

De verslaggever, Ds. v.d. Ent.

Terdege - 25.000 abonnees

Dit blad is een reformatisch gezinsblad, dat elke veertien dagen verschijnt. Het aantal abonnees is vóór het einde van de vierde jaargang gestegen tot 25 duizend. De directie vroeg ons daaraan enige aandacht in ons blad te willen besteden. Dat willen we gaarne doen. We behoeven Terdege niet aan te bevelen. Dat doet het zichzelf wel door de wijze van uitgave en vooral door de inhoud. Uit de inhoud van het nummer van 16 september noemen we vrij willekeurig de artikelen over Gehandicapten, de Statenvertaling, de chiropractor Collins, de kloosters op Athos, De Wieden en Van baby tot peuter. Dit nummer is dikker dan de gewone nummers vanwege het bereiken van het aantal van 25 duizend abonnees. We wijzen ook nog op de meditatie. In dit nummer komt een meditatie voor van drs. P. van Ruitenburg te Meliskerke over Mattheüs 11:29. Ook op de rubriek Pastoraal bekeken, die verzorgd wordt door Ds. J. Veenendaal te Barendrecht. In dit nummer komt een derde, een slot-, artikel voor over de vraag: Veel kinderen een zegen? Het viel ons op dat in het artikel over de Statenvertaling als jaartal van de overhandiging aan de Staten-Generaal 1937 wordt genoemd in plaats van 1637. Uiteraard kunnen we dit familieblad aanbevelen. Velen zullen zich echter met mij afvragen waar ze de tijd vandaan moeten halen om alles wat er in zo'n veertien daags blad staat te lezen. De lezerskring bestaat naar we vermoeden voornamelijk uit gezinnen met kinderen. Ouders en kinderen kunnen er ieder het hunne uit halen en zo zal er belangstelling zijn voor alles wat het blad bevat. De prijs van f 89,85 per jaar en van f 47,40 per halfjaar blijkt geen bezwaar te zijn.

B.

Boekbespreking

Drievoudig Gezag door D.M. Lloyd-Jones.

B.V. Uitgeverij "De Banier" Bregittenstraat 1, Utrecht, tel. 030 - 313377.

Dit boek bevat de drie toespraken die dr. D.M. Lloyd-Jones gehouden heeft in september 1957 op een conferentie van de algemene commissie van de Internationale Vereniging van Evangelische studenten. Hij was een bekende geneesheer-prediker in Londen. Enige jaren geleden is hij overleden. In de Inleiding brengt hij naar voren dat de kwestie van het gezag een van de belangrijkste problemen is waarmee we te maken hebben. De drie lezingen gaan respectievelijk over 1. het gezag van Jezus Christus, 2. het gezag van de Schrift, 3. het gezag van de Heilige Geest.

De toespraken hebben ons veel te zeggen, geven stof om over na te denken. We zouden gemakkelijk uit elke toespraak een of ander kunnen overnemen om dat te bevestigen. We willen echter volstaan met enkele aanhalingen uit de laatste toespraak. Dr. Lloyd-Jones spreekt daarin o.a. over het gezag van de Geest in het leven van de gelovige:

a. Het werk van de Geest in de bekering: De spreker sluit dit gedeelte af met de uitspraak: "Zonder het werk, het gezag en de kracht van de Heilige Geest zou er nooit iemand geloven in onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus."

b. De verzekering van het geloof, ook het werk van de Heilige Geest. Op blz. 77v lezen we: "Er is echter nog een hogere vorm van verzekering. Het is de hoogste en zekerste van allemaal. De apostel Paulus drukt het zo uit in Romeinen 8:15-17: 'Want gij hebt niet ontvangen den Geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze; maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door Welken wij roepen: Abba, Vader. Dezelve Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn. En indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen van God, en mede-erfgenamen van Christus.'

Dit is geen vorm van verzekering die ik kan afleiden uit de Schrift, of uit bewijzen die ik in mezelf vind. Hier hebben we een rechtstreeks getuigenis van de Geest; de Geest Zelf getuigt met mijn geest. Het is mogelijk dat we de eerste twee gronden van verzekering hebben, zonder dat we de derde bezitten. Hier hebben we iets dat alleen de Geest ons kan geven. Hij alleen kan spreken met een beslissend gezag, wat mij zekerheid geeft, dat ik een kind van God ben, een zekerheid die net zo groot is als, of zelfs nog groter dan, de zekerheid omtrent iedere andere zaak in het leven. Zo'n feit wordt telkens weer bevestigd door de heiligen in alle eeuwen. Zij verklaren dat de Heilige Geest hen zo verzekerde van de werkelijkheid en de aanwezigheid van de Heere Jezus en Zijn liefde voor hen, dat ze daar zekerder van waren dan van welk ander feit ook. Dezelfde waarheid komen we in een andere vorm op andere plaatsen tegen. In 2 Cor. 1:22 lezen we: 'Die ons heeft verzegeld, en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven.' In Efeze 1:13 en 14 staat het zo: 'In Welken gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte; Die het onderpand is van onze erfenis, tot de verkregene verlossing, tot prijs Zijner heerlijkheid.'

(Wordt vervolgd)

ONRUSTIG? ANGSTIG? PRIKKEL- BAAR?

Onze geheel plantaardige zenuwtabletjes hebben een rustgevend en kalmerende werking. Gewenning is ook bij langdurig gebruik niet te vrezen. Kuur voor een maand 20,-

**DROGISTERIJ
SIKKING**
Barneveldstraat 5, 2011 WL, Haarlem
Tel. 023-31 28 82 b.g.g. 32 46 06
Postbank 190609

Volledig pension aangeboden in het landelijk dorp Kesteren in de Betuwe, 3 km. van Rhenen.

PENSION

DE TEEL

Familie Knuivers,
Boveneindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren,
tel. 08886-1687

PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

Wel eens op
TEXEL
geweest?

Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en... rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'

gebruik maken van volledig pension voor groot en klein.

Prijzen v.a. f 285,- p.w.

Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.

BOEK DER PSALMEN IN EXTRA GROTE LETTER

Speciaal voor slechtzienden heeft de CBS het "Boek der Psalmen" in een extra grote letter laten drukken.

Ook de berijmde Psalmen (van 1773) zijn in grote-letter-druk verkrijgbaar.

Boek der Psalmen, in de Statenvertaling, 19,5x30 cm.

f 29,75

Psalmboek, berijming 1773, 18,5x28 cm

f 39,50

Verkrijgbaar in de boekhandel, of rechtstreeks te bestellen (zonder postzegel) bij

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING

ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT